

Lauksaimniecība ir viens no galvenajiem klimata pārmaiņu radītājiem

Klimata pārmaiņu starptautiskā padome (*Intergovernmental Panel on Climate Change – IPCC*) nākusi klajā ar *Īpašo ziņojumu par klimata pārmaiņām un zemes izmantošanu*. Tajā norādīts, ka cilvēka darbība šobrīd ietekmē 75% zemeslodes virsmas, tā izraisot plašu zemes degradāciju un veicinot klimata pārmaiņas. Galvenie cēloņi zemes degradācijai un oglekļa emisijām – lauksaimnieciskā darbība un mežizstrāde.

Ziņojumu divu gadu garumā izstrādāja 107 zinātnieki no 52 pasaules valstīm, un tas balstīts 7000 zinātniskajos pētījumos un rakstos. Tajā apskatīti jautājumi, kas skar klimata pārmaiņas, sil-

tumnīcefekta gāzu (SEG) izplūdes sauszemes ekosistēmās, pārtuksnešošanos, zemes degradāciju, ilgtspējīgu zemes apsaimniekošanu un pārtikas pietiekamības nodrošināšanu. Ziņojuma autori arī meklējuši veidus, kā pielāgoties klimata pārmaiņām un samazināt ar zemes apstrādi saistītās emisijas vai veicināt oglekļa uzkrāšanu augsnē.

Autori apstiprina, ka zemes izmantošanai un apsaimniekošanai ir būtiska loma klimata pārmaiņu radīšanā. Augsne un augājs gan emitē, gan uzkrāj siltumnīcas efektu izraisošās gāzes. Ogleklis cirkulē starp atmosfēru un zemi un tiek uzglabāts augsnē un biomasā. Brīžos, kad augsne tiek

degradēta, tiek izcirsti meži un stādītas plašas monokultūru plantācijas, augsnes sistēma atbrīvo oglekli, kas tajā bijis noglabāts, tādējādi radot klimata pārmaiņas. Lauksaimniecības radītie izmeši ir gandrīz dubultojušies laika periodā no 1961. līdz 2016. gadam.

Ziņojumā īpaši uzsvēta klimata pārmaiņu un zemes izmantošanas veida abpusēja mijiedarbība – ne tikai zemes izmantošanas veids veicina klimata pārmaiņas, bet arī otrādi – klimata pārmaiņas veicina zemes lietošanas veida maiņu. Piemēram, klimata pārmaiņu ietekmē mainās laikapstākļi, kas var samazināt vai pat iznīcināt ražu.

Pētījumā norādīts, ka zemes izmantošanas veida maiņai ir

jābūt daļai no klimata pārmaiņu mazināšanas. Lai to izdarītu efektīvi, ir jāpārskata zemes izmantošanas prakses, ieviešot tādas, kas palielina oglekļa pie- saisti un samazina tā emisijas.

Latvijas Dabas fonds jau otro gadu īsteno projektu *Life Craft*, kura mērķis ir Latvijā pārbaudīt un praktiski demonstrēt SEG emisijas mazinošas lauksaimniecības prakses, kas vienlaikus samazina oglekļa emisijas un nodrošina lauksaimnieku ekonomisko ilgtspēju. Projekta ietvaros sadarbībā ar zemnieku saimniecībām tiek izmēģinātas un izvērtētas trīs metodes – tiešā sēja, bioogles iestrāde augsnē un kontrolētā drenāža.

Mājražotāju kooperatīviem būs iespēja tikt pie Eiropas naudas

Turpmāk kooperatīva atbilstības statusu ļaus nokārtot arī tām kooperatīvajām sabiedrībām, kas darbojas pārtikas, dzērienu un amatniecības jeb mājražošanas jomā – to paredz jaunie valdības noteikumi. Tas nozīmē, ka mājražotāju kooperatīvi varēs pieteikties uz Eiropas Savienības atbalstu.

Mājražošanas sabiedrības līdz šim nevarēja iegūt atbilstības statusu, taču, tā kā Latvijā ir izveidojušās vairākas sabiedrības, kas apvieno lauksaimniecības produkcijas ražotājus, mazos lauksaimniecības produkcijas pārstrādātājus, mazās alkoholisko dzērienu darītavas un amatniekus, tiks dota iespēja arī šādām sabiedrībām iegūt atbilstības statusu. Sabiedrībai gan jāatbilst noteiktiem kritērijiem, kas attiecas uz šīs nozares sabiedrībām, lai nodrošinātu, ka šajās sabiedrībās apvienojas nelieli ražotāji no tuvākās

apkārtnes un kopīgi realizē saražoto produkciju.

Jaunajos valdības noteikumos būtiskākās izmaiņas salīdzinājumā ar līdzšinējiem noteikumiem nr. 77 *Par lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību un mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību atbilstības izvērtēšanu* skar minimālo preču un pakalpojumu apgrozījuma kritēriju starp kooperatīvo sabiedrību un tās biedriem, kas paaugstināts no 7000 eiro līdz 20 000 eiro. Sasniegt šo rādītāju varētu būt nedaudz problemātiski pavisam mazajiem kooperatīviem, bet neiespējami tas nav, ja kooperatīvs vēlas attīstīties un augt.

Šobrīd Latvijā pavisam reģistrēti 1453 mājražotāji, liecina Pārtikas un veterinārā dienesta apkopotā informācija. Provizoriski nākamgad atbilstības statusu varētu iegūt trīs četri mājražotāju kooperatīvi.

Kāpēc Rucavas novadā ārkārtas situācijas nebūs

ZM speciālisti ir izvērtējuši Rucavas novada domes lēmumu izsludināt valsti ārkārtējo situāciju lauksaimniecībā, jo Latvijas Lauku konsultācijas un izglītības centra (LLKC) veiktajā apsekojumā ir konstatēta sausuma nelabvēlīga ietekme sešās Rucavas novada saimniecībās.

Lai izsludinātu ārkārtējo situāciju, ir jābūt apstākļiem, kas Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma izpratnē būtu klasificējami kā dabas katastrofa, taču atbilstoši Lauku atbalsta dienesta (LAD) apsekojumiem pašreizējā situācija novadā neatbilst Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumā noteiktajam.

Ministru kabinets 2019. gada 12. februāra sēdē, izskatot jautājumu par lauksaimniecības platību apdrošināšanas sistēmas pilnveidošanu, nolēma, ka, ņemot

vērā lauksaimniecības sējumu, stādījumu un dzīvnieku apdrošināšanas iespējas, kā arī atvieglojumu finanšu uzkrājumu veidošanai, turpmāk Ministru kabinētā vairs neiesniegt jautājumus par dabas apstākļu svārstību dēļ nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu lauksaimniekiem.

Ņemot vērā Rucavas novada situāciju, LAD iespēju robežās pieļaus atkāpes no atbalsta nosacījumu izpildes un nepieciešamības gadījumā pagarinās projektu īstenošanas termiņus, kā arī nepiemēros sankcijas un nepieprasīs saņemt atbalsta atmaksu. Lai risinātu trūkstošās dzīvnieku barības iegādes jautājumus, ministrija iesaistīs Latvijas Lauku konsultācijas un izglītības centra Liepājas biroja lauku konsultantus, kas apzinās novada lauksaimniekus, no kuriem būtu iespējams nopirkt dzīvnieku barību.